Informationsbrev Patientjournalen

3 november 2026

Enheten för vårdinformationssystem
Patientjournalen

Region Östergötland

Innehållsförteckning

1 Allmänt 3
1.1 Planerade driftstopp 3
2 Allmänt Cosmic 3
2.1 Byte av lösenord till Cosmic nödrutinsdatorer 3
2.2 Krav på SITHS-inloggning till Cosmic införs 17 november 4
2.3 Skaffa mobilt SITHS (SITHS eID) 4
2.4 Översyn av bakomliggande inställningar i Cosmic 5
2.5 Rubrikalternativ för val av vårdkontakt 5
3 Cosmic Formulär 6
3.1 Uppdatering formulär Levnadsvanor 6
4 Cosmic Läkemedel 7
4.1 Ändrad information gällande borttagning av vissa kaliuminteraktioner från Janusmed interaktioner 7
4.2 Uppdatering vid utsättningar av läkemedelsbehandling 7
4.3 Funktionen Administreras på specifik enhet 8
5 Cosmic Meddelande 9
5.1 Kategori ”Sök vård digitalt” införs i Cosmic Meddelandefunktion 9
6 Cosmic Mediahanterare 9
6.1 Aktiv patient rensas efter genomförd mediaundersökning 9
7 Cosmic Remiss 9
7.1 Ändring remiss Samordnad cancerutredning 9
8 Cosmic Resursplanering 10
8.1 Status kallelsearbetet i Cosmic 10
8.2 Hantering av inaktiverade kallelser 10
8.3 Kallelsearbete Privata aktörer 11
9 Cosmic Vårddokumentation 11
9.1 Uppdatering mall Levnadsvanor 11
9.2 Uppdatering vy Levnadsvanor 12
10 Journalportal 12
10.1 Påminnelse: Övergång till uthopp AK-net 12
11 ROS 13
11.1 Synkronisering enhet mellan RoS och Cosmic 13

1 Allmänt

1.1 Planerade driftstopp

	Cosmic	ROS, Cytodos, Komplementjournalen
Torsdag 12 november	Kl. 23.00 – 02.00	Kl. 23.15 – 00.00
Torsdag 3 december	Kl. 23.00 – 07.30	Kl. 23.15 – 00.00
Fredag 8 januari	Kl. 01.00 – 06.00	Kl. 01.00 – 03.00
Torsdag 11 februari	Kl. 23.00 – 02.00	Kl. 23.15 – 00.00

Det planerade extra Cosmic driftstoppet 26 november är inställt och genomförs i det datumförändrade stoppet 3 december, anledning är att få ett färre driftstopp.

Under dessa driftstopp utförs tekniskt underhåll och samtidigt införs eventuella rättningar/uppdateringar. Planeringen är till för att undvika oplanerade akuta driftavbrott för vårdverksamheten.

Under driftstopp används manuella reservrutiner, se Reservrutiner Patientjournalen på intranätet.

Mer detaljerad information för respektive datum kommer att finnas under Driftinformation på intranätet samt på Vårdgivarwebben – Journalportal kommun.

Vänligen sprid detta till berörda och se till att manuella reservrutiner är kända. Det är enbart vid avvikelse från ovanstående planering som e-postmeddelande skickas som komplettering till den information som finns under IT-driftinformation. Avvikelse innebär att driftstoppet ställs in eller flyttas.

2 Allmänt Cosmic

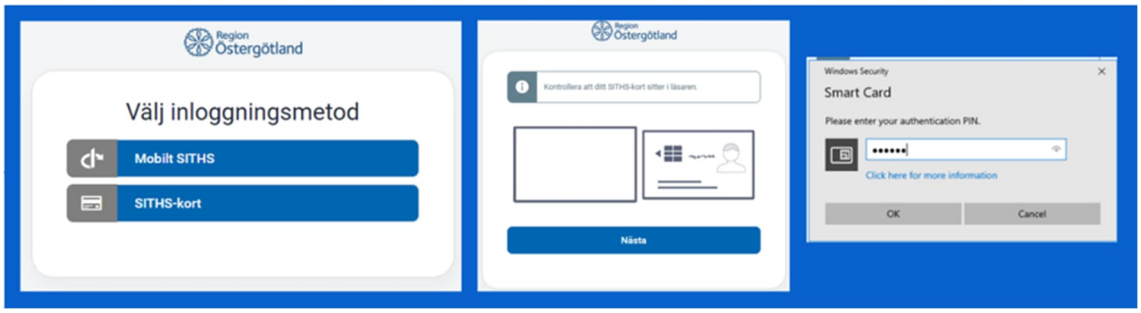
2.1 Byte av lösenord till Cosmic nödrutinsdatorer

Under december månad är det dags för det årliga utbytet av lösenord till Cosmic nödrutinsdatorer. Varje verksamhet kommer att nås av ett mail till aktuell funktionsbrevlåda om att hålla utkik efter ett kuvert innehållande nytt lösenord.

Vänligen skicka läskvitto när ni mottagit mejlet så vi kan säkerställa att funktionsbrevlådan är aktiv.

2.2 Krav på SITHS-inloggning till Cosmic införs 17 november

Krav på en extra inloggning till Cosmic kommer att införas 17 november för att leva upp till E-hälsomyndighetens säkerhetskrav.

Tidigare planerad driftsättningen som skulle genomförts 16 september fick tyvärr backas eftersom det uppstod oväntade problem. Åtgärder har nu vidtagits för att förebygga de problem som identifierats.

Påminner om att alla som använder Cosmic behöver ha ett ordinarie SITHS-kort eller ett reservkort med tillitsnivå 3. Alla användare rekommenderas även att skaffa Mobilt SITHS som laddas ner via appen SITHS eID.

Vid frågor om SITHS-kort eller Mobilt SITHS:

Kontakta din lokala SITHS-administratör eller lägg ett ärende till Stöd och service.

Vid frågor om inloggningsmetoden till Cosmic och bakgrund till förändringen:

Kontakta Patientjournalen genom ärende till Stöd- och service.

Nedan repeteras viss information från tidigare informationsbrev som en påminnelse om förberedelser och förutsättningar för förändringen.

2.3 Skaffa mobilt SITHS (SITHS eID)

Alla Cosmicanvändare rekommenderas att skaffa sig Mobilt SITHS.

Ladda ner appen *SITHS eID* till din mobil och aktivera med hjälp av ditt SITHS-kort, se instruktion Mobilt SITHS.

Det är viktigt att skaffa Mobilt SITHS för att:

- Mobilt SITHS kommer behövas för att *kunna arbeta på distans i Cosmic vid exempelvis jour eller beredskap hemifrån* om datorn saknar kortläsare. Om du inte har Mobilt SITHS kommer du inte att kunna logga in i Cosmic via cap.regionostergotland.se efter 17 november.

- Mobilt SITHS kommer vara *reservlösning* för att komma in i Cosmic om man tillfälligt inte har tillgång till sitt SITHS-kort.

- Mobilt SITHS kan användas för att *själv låsa upp vissa SITHS-kort* via SITHS Mina sidor om kortet råkat bli låst. Se FAQ Hur låser jag upp mitt SITHS-kort med Mobilt SITHS?

Notera att Mobilt SITHS dock inte kan användas för att logga in på dator eller till Citrix.

2.3.1 Kommande reservrutin vid tillfälligt saknat ordinarie SITHS-kort

När den extra inloggningskontrollen till Cosmic införs 17 november finns följande alternativ till reservrutin om man tillfälligt saknar sitt ordinarie SITHS-kort:

- Aktivera reservkort med tillitsnivå 2 för att möjliggöra inloggning till dator/Citrix och använd sedan inloggningsmetod Mobilt SITHS till Cosmic
- Förutsätter att du har tillgång till mobil där du tidigare aktiverat Mobilt SITHS
- Aktivera reservkort med tillitsnivå 3
- Dessa reservkort kan bara lämnas ut på vissa platser och tider, läs mer på intranätet.
- Aktivera reservkort med tillitsnivå 2 för att möjliggöra inloggning till dator/Citrix och arbeta sedan enligt reservrutin som under driftstopp Cosmic
- Med tillitsnivå 2 nås Cosmic Läskopia där man kan *läsa* patientinformation men inte registrera ny

2.3.2 Cosmicinloggningens påverkan för vissa receptioner

Kravet på en extra inloggning till Cosmic som införs 17 november kommer att medföra ökad tid för inloggningar i vissa receptioner där medarbetare idag växlar mellan att arbeta på två olika datorer för att exempelvis kunna ta emot patienter i kassan på ena datorn och skriva journal på den andra

Dessa användare kommer att behöva använda kort och slå pinkod till Cosmic varje gång de byter dator. Den extra inloggningen till Cosmic kommer att krävas även om man använder dator med undantag från kortkrav.

2.4 Översyn av bakomliggande inställningar i Cosmic

Under våren införde leverantören förändringar i hur vårdkontakter visas i Cosmic. För vissa verksamheter innebär detta att vårdkontakter från andra kliniker visas tillsammans med de egna kontakterna. Det medför en ökad risk att fel vårdkontakt väljs, exempelvis vid diktering eller dokumentation i journal.

För att se över hur vårdkontakter och information visas i Cosmic kommer Cosmic-förvaltningen från och med vecka 45 att göra en översyn av de bakomliggande inställningarna i systemet. Översynen genomförs dels med anledning av leverantörens förändringar, dels för att vårdpersonal i första hand ska ha tillgång till vårdkontakter och information från den egna kliniken.

De flesta förändringar sker i bakgrunden och kommer inte att märkas i det dagliga arbetet. Syftet är att göra det tydligare vilka vårdkontakter som visas i Cosmic. I vissa fall kan förvaltningen behöva kontakta berörda verksamheter för att få en bättre förståelse för befintliga inställningar och varför de har gjorts.

Har ni frågor eller funderingar är ni välkomna att kontakta Stöd och service.

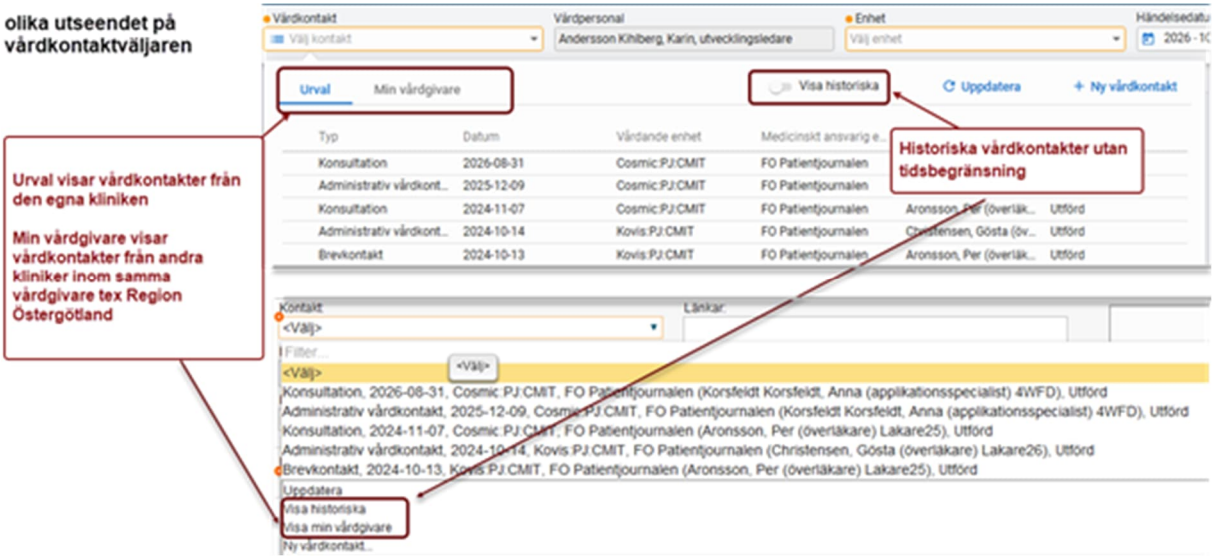
2.5 Rubrikalternativ för val av vårdkontakt

Som en del av arbetet med att se över och strukturera vårdkontakter i Cosmic vill vi också påminna om de val som finns i vårdkontaktväljaren.

I vårdkontaktväljaren går det göra olika val för vilka vårdkontakter som visas:

- *Urval* visar vårdkontakter från den egna kliniken
- *Min vårdgivare* visar vårdkontakter från andra kliniker inom samma vårdgivare tex Region Östergötland.
- *Visa historiska* visar historiska vårdkontakter utan tidsbegränsning

Vid vissa typer av dokumentation, till exempel operationsberättelser, kan du behöva välja en vårdkontakt från en annan klinik. Om du inte hittar rätt vårdkontakter i den ordinarie listan kan du använda Min vårdgivare för att visa vårdkontakter från andra kliniker och välja rätt vårdkontakt.

3 Cosmic Formulär

3.1 Uppdatering formulär Levnadsvanor

Gäller från 5 november.

Fördjupningsdelarna kommer ett tas bort från formuläret. De frågor som kommer finnas kvar gällande fysisk aktivitet är antal minuter per vecka som patienten utövar fysisk träning eller får vardagsmotion.

För matvanor kommer nedan frågor finnas med som rör hur ofta patienten äter *grönsaker och rotfrukter, frukt och bär, fisk eller skaldjur som huvudrätt, i sallad eller som pålägg, kaffebröd, choklad/godis, chips eller läsk/saft*

Även här kommer ordningen på valen under frågan om patienten äter kaffebröd med mera ändras så valet *En gång i veckan eller mer sällan* kommer först.

Under *Tobaks- och nikotinvanor* kommer det bara finnas med en fråga där patienten får svara i fritext, *Använder du, eller har du tidigare använt, tobakssnus eller nikotinsnus, cigaretter, vattenpipa, e-cigaretter, nikotinläkemedel eller andra tobaks- och nikotinprodukter?*

Vid frågor kontakta Sofie Westerberg.

4 Cosmic Läkemedel

4.1 Ändrad information gällande borttagning av vissa kaliuminteraktioner från Janusmed interaktioner

Informationen i oktober månads informationsbrev är inte längre aktuell då arbetet pausats för ytterligare utvärdering.

För aktuell information se uppdaterad nyhet *Vissa kaliuminteraktioner tas bort från Janusmed interaktioner* på https://janusinfo.se/nyheter

4.2 Uppdatering vid utsättningar av läkemedelsbehandling

I samband med uppgradering av Cosmic blir det möjligt att sätta ut en behandling som har en framtida paus och en framtida återstart. Cosmic hanterar nu hela flödet automatiskt vid en utsättning.

Beskrivning:
När en läkemedelsbehandling med en framtida paus och återstart sätts ut, makuleras både paus- och återstarten automatiskt före utsättningen genomförs.
I fliken *Läkemedelslista*, i dialogfönstret *Ordinationsinformation för <...>*, som nås via högerklick på läkemedelsbehandling och menyalternativ *Visa ordinationsinformation*, visas området *Behandlingens pausinformation* med den nya rubriken *Makulera återstart*.

Två nya orsaksmeddelanden till att en paus- respektive återstart har automatiskt makulerats vid utsättning visas i området:

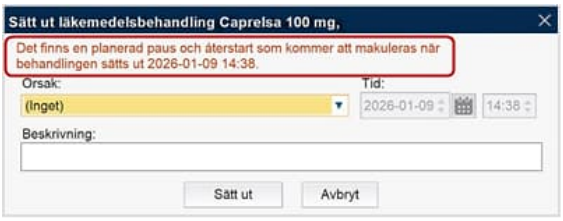
- Paus automatiskt makulerad vid utsättning:

- Återstarta automatiskt makulerad vid utsättning:

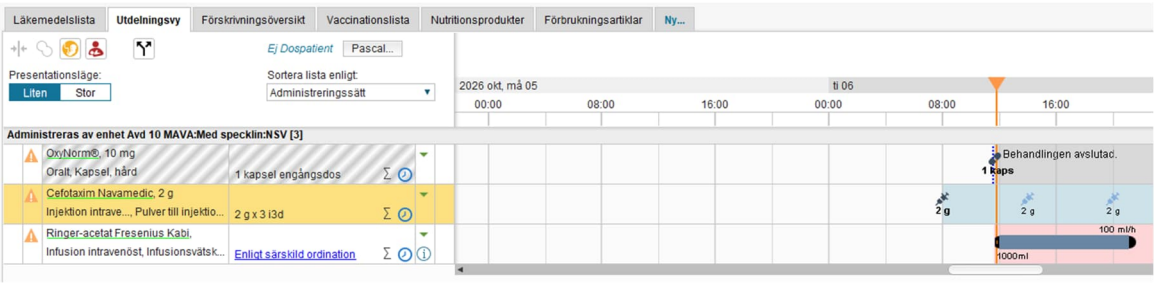
I dialogfönstret *Sätt ut läkemedelsbehandling <...>*, visas ett nytt varningsmeddelande ”*Det finns en planerad paus och återstart som kommer att makuleras när behandlingen sätts ut <...>*” när det finns en aktiv framtida paus och återstart för en behandling.

4.3 Funktionen Administreras på specifik enhet

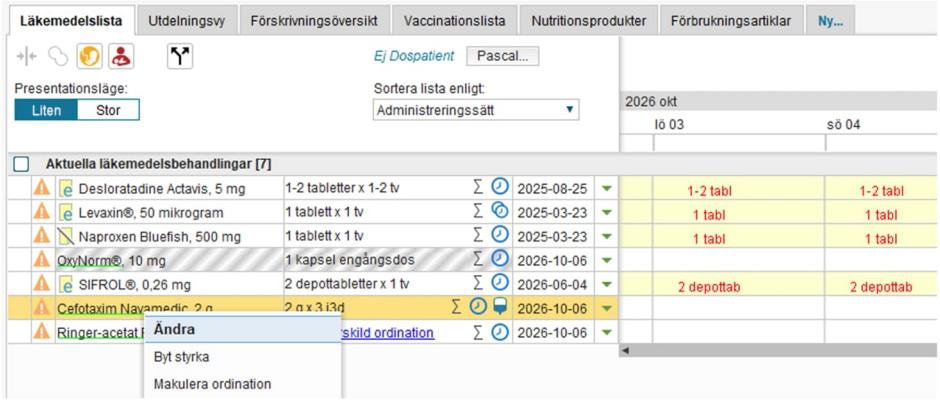
Vi vill förtydliga kring funktionen Administreras på specifik enhet utifrån att vi har fått in en del ärenden där det blivit fel i handhavandet. Det som blivit fel är när ett läkemedel ordinerats att *administreras på en specifik enhet* och sedan ska ändras till att *administreras på vilken enhet som helst.*

Funktionen Administreras på specifik enhet används framför allt på akutmottagningarna för att det ska bli lätt att se vilka läkemedel som ska ges på just akutmottagningen. Läkemedlet visas då med grön linje i Läkemedelslistan och under egen rubrik i Utdelningsvyn.

Viktigt att komma ihåg är att om patienten sedan läggs in på vårdavdelning, måste ordinatören ändra i ordinationen och välja *Administreras på (vilken enhet som helst).* Den grönstreckade linjen förvinner då och läkemedlet lägger sig bland de övriga ordinationerna i Utdelningsvyn.

Justering av detta görs genom att, i Läkemedelslistan, högerklicka på ordinationen och välja Ändra. Därefter kontrollera, och ändra vid behov, så att det blir Administreras på enhet: *(Vilken som helst).*

Sedan justeras datum och tid, utifrån tidpunkten då förändringen ska börja gälla, och därefter klickar man på Signera eller Signera och öppna listan.

5 Cosmic Meddelande

5.1 Kategori ”Sök vård digitalt” införs i Cosmic Meddelandefunktion

I Cosmic Meddelandefunktion används kategori för att gruppera och filtrera inkomna meddelanden.

Befintliga kategorier är följande:
Bokning, Diagnosfråga, Fråga, Hjälpmedelskort, Information, Provtagning, Recept, Sjukskrivning och Vårdgaranti

Den nya kategorin heter *Sök vård digitalt* och ska hjälpa mottagningar att ta hand om inkommande önskemål om vård från 1177.se.

Sök vård digitalt införs i Region Östergötland just nu.

Mer information om projektet finns på Vårdgivarwebben.

6 Cosmic Mediahanterare

6.1 Aktiv patient rensas efter genomförd mediaundersökning

Från den 17 november kommer aktiv patient i Cosmic att rensas efter genomförd mediaundersökning som en följd av införandet av SITHS-inloggning till Cosmic (se avsnitt 2.1). Det innebär att patienten inte ligger kvar i patientlisten utan vid behov behöver patienten sökas fram på nytt via exempelvis Listor – fliken Senaste patienter.

7 Cosmic Remiss

7.1 Ändring remiss Samordnad cancerutredning

Gäller från 9 november.

Enligt önskemål från Bröstenheten kommer möjligheten att remittera för misstänkt bröstcancer till Enheten för samordnad cancerutredning att tas bort. Remittenter hänvisas till att skicka remissen direkt till Bröstenheten.

Vid frågor kontakta Marie Lagerfelt på Enheten för samordnad cancerutredning eller Anna Carlsson på Bröstenheten.

8 Cosmic Resursplanering

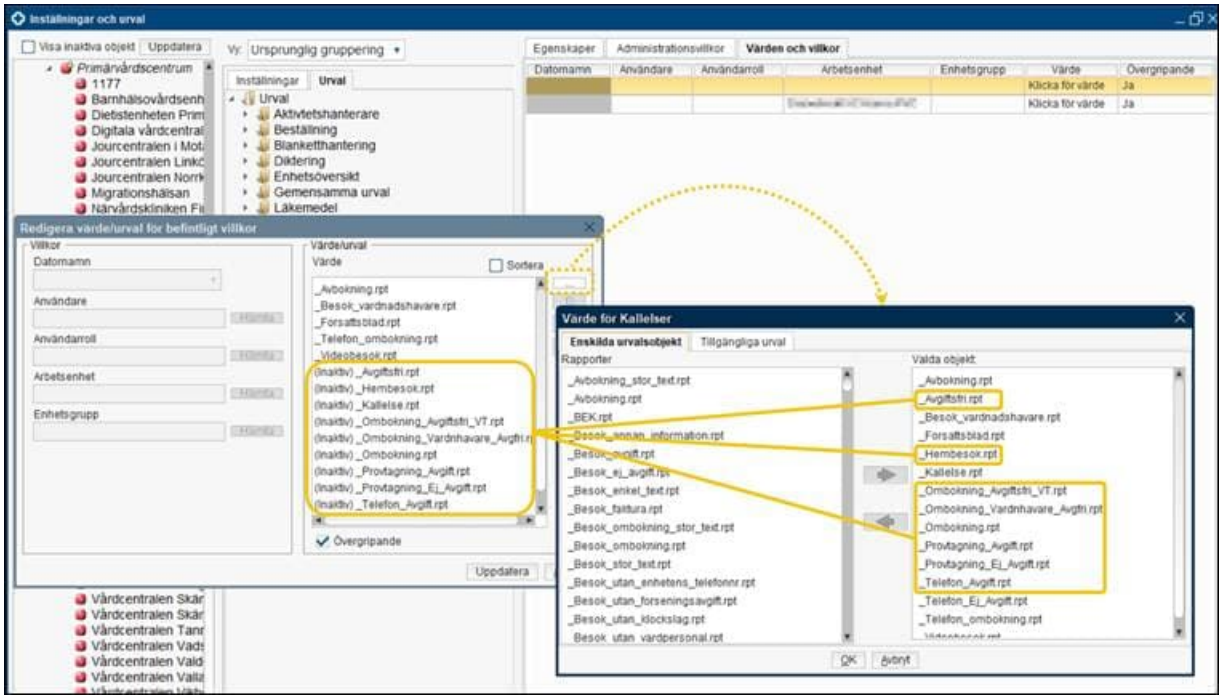
8.1 Status kallelsearbetet i Cosmic

Som vi informerat om vid flertalet tillfällen har det under de senaste två åren pågått ett omfattande arbete med att optimera Region Östergötlands kallelser i Cosmic. Det sista, avslutande steget genomfördes den 15 oktober då många av kallelserna fick nya namn. För mer information om detta se Patientjournalens informationsbrev oktober. Se även gärna manual 57345 Kallelser och bilagor i Cosmic där det finns information om vad varje kallelsemall innehåller samt länkar för att se bild på hur respektive kallelse ser ut.

8.2 Hantering av inaktiverade kallelser

Då det inkommer en del frågor kring inaktiverade kallelser vill vi påminna om följande:

Det går inte att skicka inaktiverade kallelser i Cosmic. Varje verksamhet behöver därför se över om man har inaktiverade kallelser tillagda i sina urval och ta bort dessa samt vid behov ersätta dem med annan lämplig kallelse. Observera att det endast framgår i vissa vyer att kallelsemallen är inaktiverad, se bild nedan. Det finns alltså inte dubbla kallelsemallar, med samma namn, där en av dem är inaktiverad.

- Person med behörigheten *Lokal administratör* kan justera urvalet av kallelsemallar på respektive arbetsenhet under menyvalet *Inställningar och urval*. För mer information, se Inställningar och urval Cosmic, s. 4.

Om verksamheten har kopplat specifika kallelsemallar till respektive vårdtjänst:

- Person med behörigheten *Övergripande administratör* kan via menyvalet *Enhetens vårdtjänster* justera urvalet av kallelsemallar kopplat till specifika vårdtjänster. För mer information, se Vårdtjänster i Cosmic, s. 9.

Vid frågor eller behov av ytterligare hjälp – kontakta oss via Stöd och service!

8.3 Kallelsearbete Privata aktörer

Framöver kommer det påbörjas ett nytt arbete för att optimera kallelserna för alla privata aktörer. Mer information kommer till respektive verksamhet, i första hand via mail.

9 Cosmic Vårddokumentation

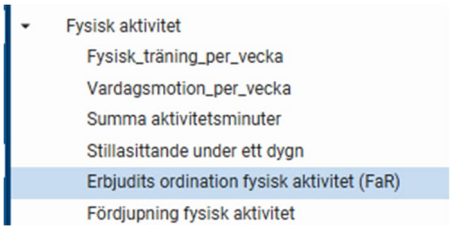
9.1 Uppdatering mall Levnadsvanor

Gäller från 5 november.

Rubriksökorden *Fysisk aktivitet*, *Matvanor*, *Alkoholvanor* och *Tobaks- och nikotinvanor* kommer alla ha kommentarsfält tillgängligt.

Sökordet *Erbjudits ordination fysisk aktivitet* kommer att byta term till *Erbjudits ordination fysisk aktivitet (FaR)* och då bli sökbart på FaR när man läser i journal. Sökordspaketet för detta kommer även att flyttas så de placeras efter *Stillasittande*.

Det kommer läggas till ett sökord *Fördjupning fysisk aktivitet* som kommer innehålla sökord där det kan anges antal minuter per dag för fysisk träning och vardagsmotion.

Sökorden under *Matvanor* kommer återgå till att ha vallistor och en beräkning på sökord *Summa matpoäng*. Sökordet *Äter kaffebröd choklad godis chips läsk saft* kommer att få en ny ordning på valen så det följer samma struktur som övriga sökord som gäller matvanor, det vill säga det val som ger mest poäng kommer först.

Även här kommer det tillkomma ett sökord *Fördjupning matvanor* där sökorden gällande fullkornsprodukter, rött kött, baljväxter och frukost kommer placeras.

Vid frågor kontakta Sofie Westerberg.

9.2 Uppdatering vy Levnadsvanor

Gäller från 5 november.

De sökord som finns under fördjupningsdelen på *fysisk aktivitet och matvanor* kommer tas bort från vyn, men finns fortfarande kvar i anteckningen om det har antecknats på de sökorden.

Vid frågor kontakta Sofie Westerberg.

10 Journalportal

10.1 Påminnelse: Övergång till uthopp AK-net

3 november 2026 ersätts AVK-brevet (Journalia) av det nya systemet AK-net på regionens AK-mottagningar.

I samband med systembytet kommer personal inom HSV, DSK, SÄBO (kommun) samt övriga verksamheter i Region Östergötland att kunna ta del av aktuella ordinationer för *Waran, Warfarin, Marcumar* och eventuell *LMH-ordination* samt datum för nästa kontroll via ett uthopp till AK-net i Journalportalen. Uthoppet till AVK-brevet (Journalia) kommer därmed att ersättas av ett motsvarande uthopp till AK-net.

Ny manual

En manual för uthoppet till AK-net via Journalportalen finns tillgänglig. Manualen beskriver hur systemet används och var du hittar information om patientens ordinationer, nästa kontroller och hur du skriver ut ordinationsbrev.

*Obs! O*rdinationsbreven som skrivs ut ofta är två sidor.

Läs gärna igenom manualen inför driftsättning:
76124-v.1.0 Manual för uthopp till AK-Net (Journalia) via Journalportalen

Behörigheter

Behörigheten till AK-net kommer att fungera på samma sätt som för dagens uthopp till AVK-brevet. Verksamhetsuppdrag som har applikationen *AVK-brevet (Journalia)* tilldelad i HSA-katalogen kommer automatiskt att få behörighet till uthoppet till AK-net. Det innebär att användare som idag har behörighet till uthoppet AVK-brevet via Journalportalen även kommer att ha behörighet till uthoppet AK-net efter övergången.

Om ytterligare personal behöver tillgång till information från AK-mottagningarna kan lokal behörighetsadministratör (LBA) lägga till applikationen *AVK-brevet (Journalia)* på verksamhetsuppdraget i HSA-katalogen.

Uthoppet till AK-net via Journalportalen ger endast läsbehörighet. Det innebär att användaren kan se ordinationer men inte göra några ändringar förutom att skriva ut ordinationsbrev lokalt. Skrivbehörighet i AK-net finns endast för de biomedicinska analytiker (BMA), sjuksköterskor (SSK) och läkare som arbetar på AK-mottagningarna.

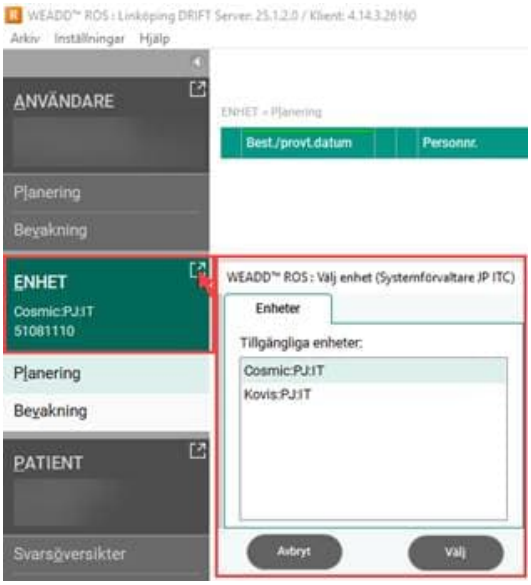
11 ROS

11.1 Synkronisering enhet mellan RoS och Cosmic

Från den 17 november kommer inte längre ändring av enhet i Cosmic att synkroniseras till RoS som en följd av införandet av SITHS-inloggning till Cosmic (se avsnitt 2.1).

Detta innebär att man måste vara uppmärksam på att rätt enhet är vald i RoS. Alla enheter finns inte som valbara i RoS, exempelvis vårdcentraler har oftast bara läkarmottagningen som beställande enhet i RoS.

Skulle man vilja byta enhet i RoS görs detta med *Fyrkant/pil-symbolen* i högra hörnet på Enhetsrutan:

Funktionen *Annan svarsmottagande-/Betalande enhet* i *Ny Beställning*-vyn kommer inte att påverkas. När beställningen är gjord kommer defaultvärdet att återställas.

